

Denne analyse sammenligner universitets-uddannedes lønindkomst med medianlønnen for personer med en kort videregående uddannelse og personer med en faglig uddannelse. Lønnen måles 5 år efter endt studie.

- I gennemsnit har universitetsuddannede (LVU'ere) en betydelig højere løn end personer med kortere uddannelser. De tjener ca. 180.000 kr. mere end personer med en kort videregående uddannelse (KVU) og knap 230.000 mere end faglærte.
- Der er store forskelle i den gennemsnitlige løn for LVU'ere på tværs af uddannelsesområder. I top ligger det sundhedsvidenskabelige, det samfundsvidenskabelige og det tekniske område, som alle har gennemsnitlige lønninger på 600-700.000 kr. I bunden ligger humaniora og de kunstneriske uddannelser med gennemsnit på 440.000 kr. og ca. 370.000 kr.
- 56 pct. af kandidaterne med en kunstnerisk universitetsuddannelse og 41 pct. af humanisterne med 5 års anciennitet har en lønindkomst under medianen for KVU'ere med samme anciennitet.
- 48 pct. af kandidaterne med en kunstnerisk universitetsuddannelse og 35 pct. af humanisterne med 5 års anciennitet har en lønindkomst under medianen for faglærte med samme anciennitet.
- I midten ligger kandidater fra det pædagogiske område, naturvidenskab og jordbrugsområdet, hvor ca. 25 pct. af kandidaterne med 5 års anciennitet har en lønindkomst, som er mindre end medianen for KVU'ere.
- Antallet af studerende på de studier, hvor mange kandidater får en relativ lav løn, kan reduceres ved at omlægge SU til lån eller indføre brugerbetaling på universiteterne. På det administrative plan kan man lade bevillingen til antal studiepladser på de enkelte studier afhænge af de lønninger, de færdige kandidater opnår. Endelig kan man fra centralt hold reducere antallet af studiepladser og/eller antal studieår på udvalgte studier.

Lønindkomst inkl. pension for LVU'ere med 5 års anciennitet fordelt på uddannelsesområde, for kandidater som er dimitterede i perioden 2014-2016, (2023-niveau)

Uddannelsesområde	Antal	Andel i pct.	Gennemsnit	Andel i pct. under KVU-median	Andel i pct. under faglært median
Samfundsvidenskab	21.800	40	667.000	16	13
Sundhedsvidenskab	5.300	10	664.000	12	9
Teknisk videnskab	6.100	11	636.000	14	12
Naturvidenskab	4.800	9	559.000	23	19
Jordbrug, natur og miljø	1.000	2	513.000	27	23
Pædagogisk	3.400	6	513.000	28	22
Humanistisk	10.300	19	440.000	41	35
Kunstnerisk	1.600	3	372.000	56	48
I alt	54.300	100	589.000	23	19

De seneste år har der været en markant stigning i antallet af unge, som tager en universitetsuddannelse. Den årlige elevtilgang til de lange videregående uddannelser (LVU) på universiteterne er steget fra godt 10.000 i begyndelsen af 1990'erne til over 25.000 i dag. Det har medført, at antallet af personer i den erhvervsaktive alder (15-69 år) med en universitetsuddannelse er mere end 3-doblet fra ca. 120.000 i 1991 til 450.000 i 2021.

Det er dog langt fra alle universitetsuddannede, som formår eller ønsker at omsætte den 5-årige universitetsuddannelse til et job, der giver en løn, som afspejler den store uddannelsesinvestering. Resultaterne i dette notat peger i retning af, at der fra et samfundsøkonomisk perspektiv er for mange, som får en lang universitetsuddannelse, særligt inden for det humanistiske og det kunstneriske område. Uddannelsesvalg kan selvfølgelig anskues ud fra andet end et økonomisk perspektiv.

Denne analyse sammenligner lønindkomsten¹ for universitetsuddannede med lønindkomsten for faglærte og personer med en kort videregående uddannelse. For alle uddannelsesgrupper ser vi på lønnen 5 år efter endt uddannelse for personer, som færdiggjorde deres uddannelse i perioden 2014-2016.

Lønindkomsten er den bedste proxy, vi har for, hvor meget den enkelte bidrager til samfundsøkonomien på det organiserede arbejdsmarked. I overensstemmelse med denne tilgangsvinkel indgår personer uden job med en lønindkomst på 0 kr.

Universitetsuddannedes lønindkomst

I gennemsnit er der den forventede sammenhæng mellem uddannelseslængde og lønindkomst. En LVU'er med 5 års anciennitet har i gennemsnit en lønindkomst på 589.000 kr., hvilket er 44 pct. mere end gennemsnittet på 410.000 kr. for en KVU'er og 66 pct. mere end gennemsnittet for en faglært (354.000 kr.), jf. tabel 1.

Tabel 1

Gennemsnitlig lønindkomst for personer med 5 års anciennitet for personer som er dimitterede i perioden 2014-2016, (2023-niveau)

	Antal	Gennemsnit
Lang videregående uddannelse. (LVU)	54.600	589.000
Kort videregående uddannelse. (KVU)	18.800	410.000
Faglært uddannelse	80.200	354.000

For LVU'ere dækker tabel 1 over betydelig variation mellem uddannelsesområder. Kandidater inden for sundheds- og samfundsvidenskab og de tekniske videnskaber har i gennemsnit en lønindkomst på mellem 600.000 kr. og 700.000 kr. I bunden ligger humaniora og de kunstneriske uddannelser med gennemsnit på 440.000 kr. og ca. 370.000 kr., jf. tabel 2.

¹ For selvstændige måles lønnen ved indkomsten fra selvstændig virksomhed.

Tabel 2
Lønindkomst inkl. pension for LVU'ere med 5 års anciennitet fordelt på uddannelsesområde, for kandidater som er dimitterede i perioden 2014-2016, (2023-niveau)

Uddannelsesområde	Antal	Andel i pct.	Gennemsnit	Andel i pct. under KVVU-median	Andel i pct. under faglært median
Samfundsvidenskab	21.800	40	667.000	16	13
Sundhedsvidenskab	5.300	10	664.000	12	9
Teknisk videnskab	6.100	11	636.000	14	12
Naturvidenskab	4.800	9	559.000	23	19
Jordbrug, natur og miljø	1.000	2	513.000	27	23
Pædagogisk	3.400	6	513.000	28	22
Humanistisk	10.300	19	440.000	41	35
Kunstnerisk	1.600	3	372.000	56	48
I alt	54.300	100	589.000	23	19

Anm: Områderne Fødevarer, Bio- og laboratorietechnik og Teologi er udeladt da antallet af kandidater fra disse områder er yderst beskedent.

De beskedne gennemsnitslønninger for nogle uddannelsesområder skyldes, at en relativ stor andel af kandidaterne har job, som ikke giver en løn, der afspejler den lange uddannelse. Det er således 41 pct. af kandidaterne med en humanistisk uddannelse, hvis lønindkomst er mindre end medianindkomsten for **KVVU'ere** med samme anciennitet. Hvis man i stedet sammenligner med **faglærte** med samme anciennitet, er det 35 pct. af humanisterne, som har en lønindkomst, der er mindre end de faglærtes medianindkomst.

For kandidater på det kunstneriske område har over halvdelen, nemlig 56 pct., en lønindkomst, der er mindre end medianen for KVVU'ere, mens 48 pct. ligger under medianen for de faglærte.

For kandidater inden for naturvidenskab, jordbrug, natur og miljø samt det pædagogiske område er det ca. 25 pct., som har en lønindkomst, der er mindre end medianen for KVVU'ere.

Kandidater fra sundhedsvidenskab, samfundsvidenskab og de tekniske videnskaber klarer sig bedst. Her er det omkring 15 pct. af kandidaterne som har en lønindkomst, der er mindre end medianen for KVVU'ere.

Politik anbefalinger

Når så mange LVU'ere inden for nogle specifikke uddannelsesområder – særligt humaniora og det kunstneriske område – har lønninger, som er mindre end medianen for personer med en kort videregående uddannelse, indikerer det, at det ud fra en samfundsøkonomisk betragtning vil være hensigtsmæssigt at mindske antallet af personer, som tager en lang videregående uddannelse på disse områder. Det opnås bedst ved at benytte økonomiske incitamenter. Det kan fx ske ved at omlægge SU'en på videregående uddannelser til lån eller ved at indføre brugerbetaling på de lange videregående uddannelser.

Udover generelt at reducere antallet af LVU'ere, vil disse forslag desuden få flere studerende til i højere grad at betragte deres uddannelse som en investering, der skal give et godt afkast og dermed søge over mod de uddannelser, der giver en høj løn og gode beskæftigelsesmuligheder.

På det administrative plan kan man reformere budgetbevillingerne, så bevillingen til antal studiepladser på den enkelte uddannelse afhænger af de lønninger, som de færdige kandidater

opnar. Pa den made vil der vare en tendens til, at antallet af studiepladser bliver reguleret op for de studier, som giver kandidaterne en høj løn. Og omvendt for studier, som leverer kandidater med en uforholdsmæssig lav løn, vil antallet af studiepladser tenderer mod at blive reduceret.

Endelig kan man fra centralt hold reducere antallet af studiepladser og/eller antallet af studiear pa udvalgte studier. Sidstnævnte løsninger er mindre attraktive, da de bygger pa central planlægning frem for økonomiske incitamenter.